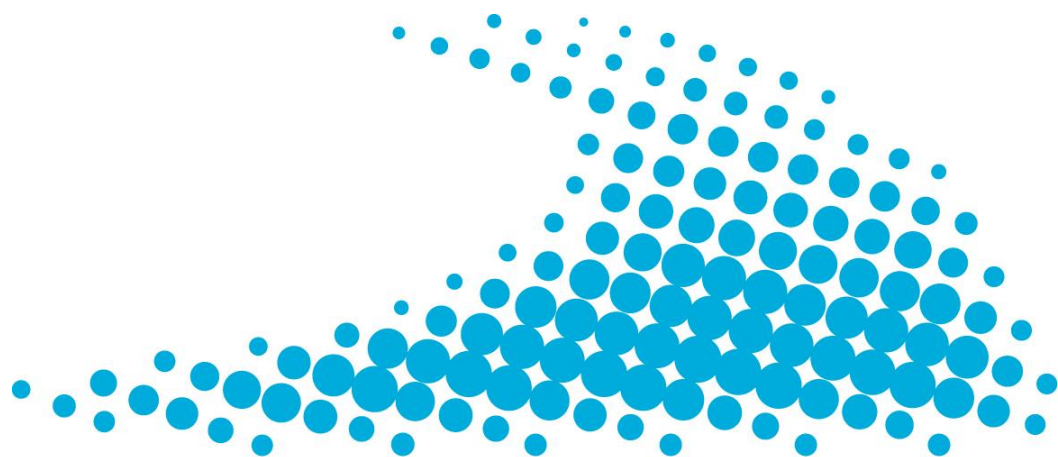

Främjande och förebyggande insatser för elever i riskzon att inte
fullfölja sina studier.

En kort forskningsöversikt om framgångsfaktorer

Karoline Larsen Andersson, Karin Forslund Frykedal & Cecilia Thorsen

HÖGSKOLAN VÄST

Innehållsförteckning

Främjande och förebyggande insatser för elever i riskzon att inte fullfölja sina studier.....	1
En kort forskningsöversikt om framgångsfaktorer.....	1
Inledning.....	3
Skolfrånvaro	4
Riskfaktorer för skolfrånvaro.....	4
1. Individuella riskfaktorer.....	4
2. Riskfaktorer kopplat till hem och familj	5
3. Riskfaktorer skola	5
Främja närvaro	5
Professionell utveckling för att elever går ut skolan med godkända betyg	6
Exempel på interventionsprojekt för att motverka avhopp	6
Metoder som stödjer professionell utveckling och lärande	8
Sammanfattning.....	9
Professioners tilltro till och kompetens i arbetet med elever som riskerar att inte uppnå fullständiga betyg	9
Referenser	10

Inledning

I samverkan med Västra Götalandsregionens Folkhälsokommitté (VGR) har de tre författarna Karoline Larsen Andersson, Karin Forslund Frykedal och Cecilia Thorsen, alla Högskolan Väst (HV), Trollhättan, tagit initiativ till att skriva denna rapport. Syfte med rapporten är att presentera en kort forskningsöversikt kring främjande och förebyggande insatser för att stödja elever till fullföljda studier. Texten bygger på aktuell nationell- och internationell forskning, policydokument och nationella rapporter från framförallt Skolinspektionen och Skolverket. Urvalet av texter baseras på¹ att de från olika utgångspunkter är relevanta genom att ge mer kunskap inom området till skolans personal men också till andra intressenter som vill ha mer kunskap om främjande och förebyggande insatser för elever i risk för att inte fullfölja sina studier.

Som ett led i VGRs pågående kraftsamling för fullföljda studier finns projektet Plug Innan. Karoline Larsen, doktorand i pedagogik med inriktning mot arbetsintegrerat lärande vid HV har Plug Innan som studieobjekt i sin forskning. Karoline studerar Plug Innans implementering och genomförande i ett antal skolor samt de professionellas upplevelse av att arbeta med projektet. En viktig målsättning med Karolines forskning är att bidra till ökad kunskap om på vilka sätt Plug Innan stödjer skolors arbete med elever i risk för att inte fullfölja sina studier. Mer om forskningsstudien kommer längre fram i texten.

---

¹ Exempelvis (1) forskningsresultat som ger implikationer för det pedagogiska och relationella arbetet i skolan och verksamheter/personer som samverkar med skolan, (2) policydokument som Skollag och Läroplan som ger riktning mot vilka mål som ska uppnås med verksamheten i skolan och (3) rapporter som visar resultat från skolors arbete men även ger råd och stöd i undervisningen.

Skolfrånvaro

Skolinspektionen har i en rapport kartlagt omfattningen av ogiltig frånvaro (Skolinspektionen, 2016). Resultaten från denna kartläggning visar att nästan 1700 elever hade ogiltig sammanhängande frånvaro under minst en månad. Skolinspektionen kunde också identifiera en stor utbredning (hos 18 000 av eleverna i grundskolan) av upprepad så kallad ströfrånvaro. Det man vet från forskning är att den långvariga ogiltiga frånvaron ofta startar som ströfrånvaro och bör således uppmärksammas som ett tidigt varningstecken till att något inte står rätt till (Skolverket, 2010).

Riskfaktorer för skolfrånvaro

Långvarig frånvaro är ofta ett resultat av en lång process med skolmisslyckanden, sjunkande resultat och ett minskat engagemang för skolan (Alexander, Entwistle & Horsey, 1997). Att uppmärksamma frånvaro tidigt är av största vikt särskilt då ju mer omfattande frånvaron är desto svårare får dessa elever att komma tillbaka till skolan (Ek, 2018). Vilka elever är det då som riskerar omfattande frånvaro? Frågan är svår att svara på eftersom den grupp elever som är frånvarande inte enkelt karaktäriseras utan är snarare mycket heterogen. Ofta uppvisar eleverna både sociala och existentiella svårigheter och det är därför mycket svårt att särskilja en enskild faktor som orsak till frånvaron (Skolinspektionen, 2016; Skolverket, 2010). I forskningen brukar faktorer som bidrar till ökad risk för frånvaro delas in i tre olika kategorier, (1) individ, (2) hem/familj och (3) skola (Skolinspektionen, 2016).

1. Individuella riskfaktorer

Forskning om skolfrånvaro ger sällan svar på vilken faktor som orsakar att en elev är frånvarande utan bara vilka riskfaktorer som är vanligare i de grupper där frånvaron är hög. Exempelvis visar ett flertal studier att elever med omfattande skolfrånvaro ofta visar tecken på psykisk ohälsa som depression, ångest och beteendeproblematik. Dessutom upplever dessa elever oftare oro, sömnproblematik och somatiska besvär (Kearny, 2008). Upprepad och långvarig skolfrånvaro är också i sig en riskfaktor för att utveckla en rad fysiska, psykiska och sociala problem (Askeland et al., 2015) och är nära sammankopplat med ett framtida riskbeteende² (Kearney & Graczyk, 2014). Den viktigaste faktorn när det kommer till att förklara frånvaro på individnivå är dock skolmisslyckanden³. Inlärningssvårigheter eller svårigheter med att klara av sina studier är också vanligare hos den grupp elever som har stor frånvaro (Gustafsson et al., 2010).

---

² Riskbeteende: kriminalitet, missbruksproblematik (alkohol, droger)

³ Skolmisslyckande elever som på olika sätt inte klarar skolan. Det handlar om de elever som går ut grundskolan med ofullständiga eller alltför låga betyg och de som hoppar av gymnasieskolan

2. Riskfaktorer kopplat till hem och familj

Goda relationer mellan hem och skola har i ett flertal studier visat sig vara viktigt för att just förebygga och förhindra skolfrånvaro, liksom att föräldrar är involverade i sina barns skolarbete och skolgång. Elever som kommer från familjer med låg socioekonomisk status och/eller har föräldrar med negativa attityder till skola och ett lågt värderande av utbildning, är i större utsträckning frånvarande från skolan (Attwood & Croll, 2006). Problem inom familjen så som skilsmässa och missbruksproblematik anges också som orsaker till frånvaro (Skolverket, 2010). Det är dock viktigt att påpeka att även om elever med mindre privilegierad bakgrund (lägre socioekonomisk status) i större utsträckning är frånvarande från skolan är det inte bakgrunden i sig som orsakar skolfrånvaro. Forskningen visar snarare på komplexa resultat där faktorer på familjenivå inverkar med faktorer på skolnivå. Det kan exempelvis finnas kulturella skillnader som motverkar goda relationer mellan hem och skola. En sådan är att hemmets och skolans kommunikation försvåras genom olika språkliga bakgrunder/ talar olika språk (annat modersmål än svenska). Dålig kommunikation mellan hem och skola kan göra att föräldrar är i mindre grad involverade i sina barns skolgång (Kearny, 2008).

3. Riskfaktorer skola

Skolfrånvaro kan också vara en indikator på att skolan inte kan möta den enskilda elevens behov. Forskning om faktorer på skolnivå som påverkar frånvaro pekar på vikten av att skolan kan erbjuda alla elever en rättvis och inkluderande skolgång och ett lärandeklimat som ger alla elever möjlighet att prestera enligt sina förutsättningar (OECD, 2012) och ett tryggt skolklimat (Ekstrand, 2015). Elever som är frånvarande upplever ofta bristande samhörighet med skolan, leda och tristess, brist på utmanande undervisning, brist på undervisning som är anpassad till elevers behov och intressen och dåliga relationer med lärare (Strand & Granlund, 2014). Mobbning, bristande frånvarorapportering och problem i övergången mellan stadier anges också som orsaker till frånvaro (Friberg et al., 2015; Skolverket, 2010).

Främja närvaro

Avslutningsvis ska framhållas att det är det närvarofrämjande arbetet som i forskning lyfts som viktigast snarare än sätta in insatser när frånvaron redan är ett faktum. Ett sådant främjande arbete karaktäriseras av att få elever att känna både mening med och anknytning till skolan och att skolan fokuserar på elevernas styrkor snarare än deras brister (Ekstrand, 2015). Att främja närvaro ligger också väl i linje med FN:s konvention om barnets rättigheter som bland annat innebär att skolan ska uppmuntra regelbunden närvaro. Närvarofrämjande arbete innefattar exempelvis ett arbete med sammanhängande skoldagar eftersom håltimmar eller andra pauser i schemat påverkar närvaro negativt. Att involvera eleverna i att förbättra skolklimatet har också visat sig vara viktigt då eleverna själva bäst känner sin skolmiljö. Det är också viktigt att lärare har tillgång till den kunskap som finns hos elevhälsan och den finns nära tillgänglig. Elevhälsans roll är avgörande för att skapa ett närvarofrämjande arbete och den har en unik kompetens för att arbeta kompensatoriskt, det vill säga skapa förutsättningar för att elever

närvarar i skolan. Studie- och yrkesvägledaren har också en viktig roll i att motivera elever att arbeta mot måluppfyllelse. Ytterligare en aspekt av ett närvarofrämjande arbete är att arbeta systematiskt med övergångar. Övergångar mellan stadier eller skolor är en riskfaktor och det är därför angeläget att skolan kommunicerar relevant information (SOU 2016:94).

Professionell utveckling för att elever går ut skolan med godkända betyg

Följande avsnitt kommer att behandla forskning kring utbildningsinsatser och interventioner som riktar sig mot skolan. Det finns väldigt många projekt i Sverige och Europa som har detta fokus. Även inom VGR finns ett flertal projekt som har detta fokus. I den här texten kommer vi dock bara att nämna några.

I ett internationellt perspektiv har både interventionsprojekt med främjande och förebyggande arbete och olika utbildningsinsatser inom skolområdet ökat betydligt under de senaste årtiondena. Trots detta uttrycker forskare att det behövs mer kunskap om de faktiska effekterna av projekten och insatserna (Garet, Porter, Desimonde, Birman & Yoon, 2001). Texten kommer fortsättningsvis fokusera på insatser och interventioner som riktar sig till elever i riskzon.

I OECDs (2014) (The Organisation for Economic Co-operation and Development) undersökning TALIS (Teaching and Learning International Survey) uttryckte lärarna ett stort behov av att få professionell utveckling. Särskilt stort var behovet av professionell utveckling i arbetet med elever i behov av särskilt stöd eller elever som var i särskilt utmanande situationer. Resultatet från TALIS visade dessutom att lärare som har haft möjlighet att delta i olika utbildningsinsatser kände sig mer kompetenta och var mer tillfredsställda i sitt arbete än de lärare som inte hade givits samma möjlighet (OECD, 2014).

Exempel på interventionsprojekt för att motverka avhopp

I Sverige har flera insatser med målsättning att reducera skolavhopp och skolmisslyckanden gjorts de senaste åren. Exempel på sådana projekt är Drop Outs (Göteborgsregionen) vars syfte just var att skapa en skola för alla och att reducera skolmisslyckanden och skolavhopp. För att skapa sig en överblick över situationen i den svenska skolan kartlades rutiner, aktiviteter, program och de olika verksamheter som ingick i Drop Outs. Det långsiktiga målet med denna kartläggning var att identifiera lyckade exempel vilka skulle kunna användas för att arbeta mer förebyggande och främjande men också åtgärdande. Ytterligare ett syfte var att höja den professionella kompetensen kring att arbeta med elever i riskzon, det vill säga, hur man på bäst sätt kan arbeta med att alla elever ska nå målen, och uppleva skolframgång. Resultatet från projektet lyfte fram sex olika arbetssätt som deltagarna beskrev som särskilt verkningsfulla och betydningfulla för att reducera skolavhopp och misslyckande. Dessa sex områden var a) organisation och struktur, b) orsak och åtgärd, c) samverkan och ansvar, d) olika typer av skolproblematik, e) att främja närvaro, samt f) engagemang och bemötande.

Ytterligare ett projekt som fokuserade på skolavhopp och elever i riskzon var Plug In, ett projekt finansierat av Europeiska socialfonden (ESF) med medfinansiering från kommuner och regioner. Projektet leddes av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) i samverkan med Göteborgsregionen (GR), och regionförbunden i de deltagande regionerna. Med närmare 80 projektverkstäder i 40 svenska kommuner var Plug In landets i särklass största projekt för att stötta elever till att fullfölja gymnasieskolan. De sammanfattande erfarenheterna från de fallstudier som genomfördes inom ramen för Plug In har lett till att ett antal framgångsfaktorer i arbetet med att motverka studieavbrott har identifierats. Fem av dessa har varit särskilt framträdande. De fem framgångsfaktorerna som identifierades inom Plug In har visat sig vara särskilt viktiga i det närvarofrämjande och frånvaroförebyggande arbetet. Det närvarofrämjande arbetet utgår från ett (a) *individcentrerat arbetssätt*, och syftar på att det närvarofrämjande arbetet ska utgå från elevens behov och att skolan bör utreda vad som hindrar just den specifika eleven från att komma till skolan och återfinns således i alla de övriga fyra faktorerna, (b) *koll och uppföljning*, innebär att skolan systematiskt kartlägger och följer upp elevers närvaro och frånvaro för att tidigt kunna identifiera de elever som riskerar omfattande frånvaro, (c) *bemötande*, syftar på relationen mellan elev och lärare. Detta då relationen till lärare och andra professioner i skolan är extra viktig för de elever som känner svag anknytning till skolan, (d) *flexibilitet*, innebär att skolan har en flexibilitet i vilka insatser som eleverna behöver utifrån varje individs behov. Insatserna kan behöva fokusera både akademiska aspekter men också sociala aspekter. Skolan behöver också ha en flexibilitet i vilka arbetsformer och metoder som behövs då elever med omfattande frånvaro ofta har negativa upplevelser av skolan och en låg skolanknytning, och (e) *samverkan*, syftar på samverkan både inom skolan men också mellan skola och olika stödinstitutioner i samhället så som BUP och IFO. En elev som riskerar skolmisslyckanden och skolavhopp har ofta behov av stöd från flera instanser och en tydlig samverkan mellan dem är då viktig för att minska antalet kontaktytor.

Ytterligare ett resultat från Plug In visade att för att motverka skolavhopp och skolmisslyckande i gymnasieskolan behöver insatser sättas in i ett tidigare skede i elevers skolgång. Som ett resultat av denna insikt initierades Plug Innan som riktar sig mot årkurs 5 – 9 (elever som är eller blir 11 – 16 år beroende på när på året eleven fyller år). Plug Innan pågår i dagsläget i 40 olika verksamheter/skolor. De första kommunerna började hösten 2017, cykel 1, därefter våren 2018, cykel 2, och sist hösten 2018 cykel 3. Varje delprojekt ska pågå i 2 – 2,5 år. Skolorna har stor frihet att välja inriktning, och sätta in insatser utifrån varje skolas behov. Vilka aktiviteter, metoder och medel som varje skola ska använda för att nå målen bestäms av en tillsatt styrgrupp.

Resultaten från dessa projekt och forskning kring elever som riskerar omfattande frånvaro visar på vikten av det närvarofrämjande arbetet. Detta arbete karaktäriseras av de fem

framgångsfaktorerna, a) individcentrerad arbetsätt, b) koll och uppföljning, c) bemötande, d) flexibilitet och e) samverkan, där individens behov och förutsättningar, både akademiska, psykiska och sociala, är i centrum. Det karaktäriseras också av flexibilitet, relationsskapande (bemötande), samverkan mellan skola, hem och samhälle och en kontinuerlig koll och uppföljning av elevens närvaro i skolan.

Metoder som stödjer professionell utveckling och lärande

Oavsett om de interventioner och insatser som görs i skolan är riktade mot elever eller lärare, eller om de är initierade utifrån ett bottom-up eller top-down-perspektiv, pekar forskning på att möjligheter till professionell utveckling är mycket viktigt (Darling-Hammond, 2009). Inte minst utifrån att lärare är en av de viktigaste faktorerna för att eleverna ska lyckas i sin skolgång (Ekstrand, 2015). Om lärare upplever sig kompetenta i arbetet med elever i riskzon ökar också deras engagemang och förutsättningar kring att jobba med elevernas måluppfyllelse (Bandura, 1997).

Forskning pekar på ett antal förutsättningar i de insatser som görs i skolan och som har som målsättning att stödja professionell utveckling vilket ger lärare möjlighet att öka sin kompetens. Här lyfts sex sådana förutsättningar fram, numrerade från 1 till 6.

- 1) En viktig aspekt i alla insatser som görs i skolan är att det finns ett tydligt och explicit fokus och att det finns en stödapparat som främjar en djupare förståelse för hur man kan stödja elever som riskerar att inte nå måluppfyllelse (Garet et al., (2001).
- 2) Vidare visar Garet et al. (2001) i sin studie vikten av att lärare får möjlighet att både bredda och fördjupa sina ämneskunskaper. Det bör ske i aktiviteter nära kopplat till undervisningen.
- 3) Professionell utveckling sker inte i enskildhet utan att det är viktigt att bryta lärares isolation. Samarbete mellan kollegor i exempelvis arbetslag med kollegialt lärande som målsättning är ett exempel på insats som har positiv effekt på professionsutvecklingen (Dudley, 2013; Timperley, 2013). I arbetslag kan lärare utifrån egna frågeställningar på ett systematiskt sätt föra diskussioner med stöd av både praxis- och forskningsbaserad kunskap kring hur undervisningen och den sociala miljön kan utvecklas och därmed möjliggöra för eleverna att nå kunskapsmålen.
- 4) För att åstadkomma en förändring i den pedagogiska praktiken är det en förutsättning att professionerna också själva är villiga att utmana sin existerande praktik, och att de kan se konkreta förbättringar i elevernas resultat och prestationer (Parr & Timperley, 2015; Timperley & Alton-Lee, 2008). Därför är ett betydelsefullt att lärare får dela erfarenheter med varandra eftersom att de egna antagandena och föreställningarna om undervisning och om elever behöver utmanas och diskuteras (Dudley, 2013).
- 5) Kollegiala observationer som följs av diskussioner och återkoppling kring det som observerats är en ytterligare en insats som är positiv för professionsutvecklingen och som kan bidra till utveckling av den pedagogiska praktiken. Hur observationen

genomförs har mindre betydelse, vilket också gör det enklare att implementera en sådan aktivitet i den dagliga verksamheten. För att observationen ska ge resultat behövs det dock ges utrymme för reflektion, diskussion och återkoppling efter observationen. På detta sätt, kan observation bidra till en ökad insikt i och utveckling av egen praktik (Tschannen-Moran & Woolfolk Hoy, 2001).

- 6) Det är också viktigt att interventioner och utbildningsinsatser är långvariga, intensiva och oavbrutna för att de ska leda till professionsutveckling (Darling-Hammond, 2009). För att få möjlighet att tillägna sig kunskapen olika utbildningsinsatser och som kan påverka elevers resultat och prestationer behöver insatsen pågå närmare 50 timmar och mellan sex till 12 månader.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar forskningen att professioners främjande och förebyggande arbete med elever i behov av särskilt stöd och som är i risk att inte nå måluppfyllelse är mycket betydelsefullt. Att skapa tid och möjlighet för professioners lärande genom interventioner och utbildningsinsatser är därför av största vikt för att kunna stödja elever att fullfölja skolan. Forskning visar vidare att lärandet behöver ske i ett kollegialt samarbete, med aktiviteter som har nära koppling till undervisningen och att det måste ges tid för att ge effekt på den professionella utvecklingen och utvecklingen av den pedagogiska praktiken i arbetet med elever i riskzon.

Professioners tilltro till och kompetens i arbetet med elever som riskerar att inte uppnå fullständiga betyg

Karoline Larsens doktorandprojekt har Plug Innan som studieobjekt och det huvudsakliga syftet är att öka kunskapen om professionernas arbete med elever i risk att inte nå de nationella målen i åk 9. Karoline studerar hur Plug Innan implementeras och genomförs i olika verksamheter, hur detta påverkar verksamheten och vilka konsekvenser det får för professioners upplevelser av att arbeta med projektet, samt deras tilltro till och kompetens i arbetet med elever som riskerar att inte uppnå fullständiga grundskolebetyg. Det gör Karoline genom en longitudinell enkätstudie, observationer av ett urval av verksamheter och intervjuer med ett antal av de personer som jobbar med Plug Innan. Genom att få insikt i och förståelse kring hur projektet påverkar professionerna i verksamheten på olika sätt, kan studien ge ett ökat fokus på professionsutveckling, och bidra till ökad kunskap kring vilket värde och långvarig effekt interventioner som Plug Innan kan ha i skolor och verksamheter. Vidare kan en ökad förståelse för hur self-efficacy (dvs. tilltro till egen kompetens riktad mot specifika uppgifter) förändras under projektet bidra till kunskap om hur man kan stödja pedagogisk personal i deras vidare professionsutveckling.

Referenser

- Alexander, K. L., Entwisle, D. R., & Horsey, C. S. (1997). From First Grade Forward: Early Foundations of High School Dropout. *Sociology of Education*, 70(2), 87–107.
- Askeland, K. G., Haugland, S., Stormark, K. M., Bøe, T., & Hysing, M. (2015). Adolescent school absenteeism and service use in a population-based study. *BMC Public Health*, 15(626).
- Attwood, G., & Croll, P. (2006). Truancy in secondary school pupils: Prevalence, trajectories and pupil perspectives. *Research Papers in Education*, 21(4), 467–484.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Dale, R. (2010). Early school leaving: Lessons from research for policy makers. An independent expert report submitted to the European Commission. Network of Experts in Social Sciences of Education and Training (NESSE). Nedladdad 190501 från: <http://archimedes.ee/wp-content/uploads/2014/01/early-school-leaving-report.pdf>
- Darling-Hammond, L., & Richardson, N. (2009). Teacher Learning: Research shows how schools can create more powerful professional development experience. *Research Review in Educational Leadership*, 66(5), 46–55.
- Dudley, P. (2013). Teacher learning in lesson study: What interaction-level discourse analysis revealed about how teachers utilised imagination, tacit knowledge of teaching and fresh evidence of pupils' learning, to develop practice knowledge and so enhance their pupils' learning. *Teaching and Teacher Education*, 34, 107–121.
- Ek, H. (2018). *Psykiatriseringen av skolkaren. BUP och det institutionella omhändertagandet av ungdomar som inte går till skolan*. Avhandling: Institutionen för Socialt Arbete, Umeå Universitet.
- Ekstrand, B. (2015). What it takes to keep children in school: a research review. *Educational Review* 67 (4), 459–482.
- Friberg, P., Karlberg, M., Sundberg Lax, I. & Palmér, R. (2015). *Hemmasittare och vägen tillbaka: insatser vid långvarig skolfrånvaro*. Ingarö: Columbus. Garet, M.S., Porter, A.C., Desimone, L., Birman, B.F. & Yoon, K.S. (2001). What Makes Professional Development Effective? Results From a National Sample of Teachers. *American Educational Research Journal* 38(4), 915–945.
- Gustafsson, J-E., Allodi, M. W., Alin Åkerman, B., Eriksson, C., Eriksson, L., Fischbein, S., Granlund., Gustafsson, P., Ljungdahl, S., Ogden, T., & Persson, R.S. (2010). *School, Learning and Mental Health. A systematic review*. Stockholm: Kungliga Vetenskapsakademien.

- Göteborgsregionen. *GR.Dropouts*. Hämtad från <https://www.grdropouts.se/>
- Hjärne, E. & Säljö, R. (2004). Analysing and preventing school failure: Exploring the role of multi-professionality in pupil health team meetings. *Educational Research* 63, 5–14.
- Ingholt, L., Sörensen, B.B., Andersen, S., Zinckernagel, L., Friis-Holmberg, T., Frank, V.A., Stock, C., Tjørnhøj-Thomsen, T., Rod, M.H. (2015). How can we strengthen students' social relations in order to reduce school dropout? An intervention development study within four Danish vocational schools. *BMC Public Health*, 15:502.
- Kearny, C. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review* 28,(3), 451–471.
- Kearney, C. A. & Graczyk, P. (2014). A response to intervention model to promote school attendance and decrease school absenteeism. *Child Youth Care Forum*, 43(1), 1–25.
- Nilsson, I., Wadeskog, A., Hök, L. & Sanandaji, N. (2014). *Utanförskapets Pris: En bok om förebyggande sociala investeringar* Studentlitteratur: Lund.
- OECD (2012). *Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools*. OECD Publishing.
- OECD (2014). *TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning, TALIS*. OECD Publishing.
- Parr, J.M., & Timperley, H.S. (2015). Exemplifying a Continuum of Collaborative Engagement: Raising Literacy Achievement of At-Risk Students in New Zealand. *Journal of Education for Students Placed at Risk* 20(1), 29–41.
- Skolinspektionen (2016). *Omfattande ogiltig frånvaro i Sveriges grundskolor. Kvalitetsgranskning*. Stockholm: Skolinspektionen.
- Skolverket (2010). *Skolfrånvaro och vägen tillbaka – Långvarig ogiltig frånvaro i grundskolan ur elevens, skolans och förvaltningens perspektiv*. Rapport 341. Stockholm: Fritzes.
- Skolverket (2017). Redovisning av uppdrag att ta fram återkommande prognoser över behovet av förskollärare och olika lärarkategorier, Dnr. 2016:906. Redovisning av regeringsuppdrag. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Strand, A-S. M., & Granlund, M. (2014) The School Situation for Students with a High Level of Absenteeism in Compulsory School: Is There a Pattern in Documented Support?, *Scandinavian Journal of Educational Research*, 58(5), 551–569.
- Thornton, M., Darmody, M., & McCoy, S. (2013). Persistent absenteeism among Irish primary school pupils. *Educational Review*, 65(4), 488–501.
- Timperley, H. (2013). *Det professionella lärandets inneboende kraft*. Lund: Studentlitteratur.

Timperley H., & Alton-Lee, A. (2008). Reframing Teacher Professional Learning; An Alternative Policy Approach to Strengthening Valued Outcomes for Diverse Learners. *Review of Research in Education* 32, 328–369.

Tschannen-Moran, M., & Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education* 17(7), 783–805.